

VAN ONZE CORRESPONDENT

Studeren in Japan

- *De nood aan juristen met kennis van Japan*

Op de V.S. na is Japan de belangrijkste economische grootmacht in de niet-communistische wereld. In sommige sectoren neemt Japan zelfs steeds meer de eerste plaats in : Japanse banken zijn de grootste ter wereld, Japan heeft het grootste overschot op de handelsbalans, Japan is de grootste kredietverlener, Japan bezit de verst gevorderde technologie inzake telecommunicatie, etc..

Iedereen die regelmatig de economische berichten in zijn kranten leest, is in staat dit lijstje verder aan te vullen.

Het wekt daarom verwondering dat de meeste rechtsstudenten Japan nog steeds beschouwen als een "exotische" studiebestemming in dezelfde categorie als bv. China, Zuid-Korea of Brazilië. Alle aandacht blijft uitgaan naar de V.S. Sommige studenten zijn zo gebeten op een Amerikaans diploma dat ze zich liever inschrijven aan een middelmatige universiteit dan een andere bestemming te zoeken. Ieder jaar vertrekken zo een tiental rechtsstudenten naar de V.S.

Deze jaarlijkse "migratie" staat in sterk contrast met het gering aantal rechtsstudenten dat zich laat inschrijven aan een Japanse universiteit. Tot nu toe hebben er slechts twee na het behalen van hun licentiaatsdiploma hun studies in Japan verdergezet. Twee anderen hebben dit gedaan na eerst enkele jaren gewerkt te hebben. Nochtans bestaat er wel degelijk een nood aan juristen met Japanse ervaring. Het volstaat enkele grote Belgische bedrijven te contacteren om zich van *deze behoefte* te overtuigen. Ook in de andere Europese landen en in de V.S. bestaat een *zelfde behoefte* aan juristen met kennis van het Japanse recht in de Japanse taal. Momenteel worden dergelijke mensen in de V.S. reeds op kandidaatsniveau aangezocht om beter in dienst te treden. Voor rechtsstudenten die belangstelling hebben voor een job in de internationale zakenwereld of advocatuur is het dus wel degelijk interessant om in Japan te gaan studeren.

- *De goede universiteiten*

Net zoals in de V.S. bestaat er in Japan een strikte universitaire hiërarchie. Het is dan ook erg belangrijk een topuniversiteit te kiezen. Waar men in de V.S. echter een groep van topuniversiteiten heeft (Harvard, Yale, Berkeley, etc...) bestaat er in Japan eigenlijk slechts één, nl. Tókyó University (Tókyó Daigaku of kortweg Tódai). Meer dan de helft van de Japanse top, zowel in de administratie als in de advocatuur en de zakenwereld heeft de rechtsfaculteit van Tódai doorlopen. Onderling hebben ze een

“old-boys” netwerk uitgebouwd, waarvan het belang moeilijk overschat kan worden.

Enkele sporten lager op de hiërarchische ladder staat de rechtsfaculteit van Kyoto University. Deze universiteit wordt in Japan als een goede tweede beschouwd. Nadelig is wel dat Kyoto erg ver (± 500 km) van Japan's politiek en economisch centrum (Tokyo) verwijderd ligt. Dit kan het juridisch onderzoek bemoeilijken.

De andere rechtsfaculteiten met een goed niveau zijn Hitotsubashi, Keio en Waseda. Alledrie zijn ze in Tokyo gelocaliseerd. Waseda en Keio zijn privé-universiteiten en vragen een hoger inschrijvingsgeld dan de staatsuniversiteiten zoals Tódai, Kyoto en Hitotsubashi. Tenslotte is er, eveneens in Tókyó, Sophia University. Alhoewel deze universiteit tot de subtop behoort komen er toch een groot aantal studenten naartoe omwille van het Engelstalig programma.

- Beurzen

Studeren in Japan is duur. Een studieverblijf van één jaar kost gemakkelijk meer dan een miljoen B.F. Een studiebeurs is daarom absoluut noodzakelijk. Jammer genoeg is dit een erg schaars goed in België. De beste beurs is deze van het Japanse ministerie van onderwijs (Monbushó). België heeft recht op vier beurzen. Deze worden communautair gelijk verdeeld. Van de twee beurzen voor het Nederlandstalig landsgedeelte gaat er traditioneel één naar een Japanoloog. Dit is echter geen vaste regel. Deze beurs dekt ongeveer alles: vliegtuigticket, kamer, verzekering, inschrijvingsgeld en zakgeld. De minimumduur van een Monbushóbeurs is voor rechtsstudenten achttien maand. De eerste zes maand dient men een intensieve taal cursus te volgen. In het verleden werd deze cursus in Ozaka gegeven. Er zijn evenwel plannen om vanaf volgend jaar de cursus naar Tokyo over te brengen. (Voor inlichtingen aangaande deze beurs: cfr. het Commissariaat-Generaal van de Vlaamse Gemeenschap en de Heer Kanto van de Japanse ambassade te Brussel.)

Eigenaardig genoeg is het niet steeds de kandidaat met het beste curriculum die de beurs krijgt. Het belangrijkste criterium is het prestige van de Japanse professor die bereid is de kandidaat tijdens zijn verblijf in Japan te begeleiden. Het is daarom uitermate belangrijk bij de aanvraag een brief te voegen van een vooraanstaande Japanse staatsuniversiteit.

Indien men de Monbushóbeurs niet krijgt bestaan er nog andere mogelijkheden. Zo geeft de Honda-Belgium Foundation jaarlijks vier kleine beurzen. Daarnaast bestaan er de beurzen die niet gebonden zijn aan een bepaald land zoals bv. de rotarybeurzen. Tenslotte zijn sommige bedrijven met activiteiten in Japan bereid studenten te sponsoren. Het grote nadeel van deze beurzen is evenwel dat men enkel een geldbedrag krijgt en men alle praktische regelingen zelf moet treffen. Hierdoor kan het moeilijk zijn om in een topuniversiteit binnen te geraken. De grote staatsuniversiteiten

zijn immers wantrouwig t.o.v. alles wat van de Monbusho-routine afwijkt. Meer kans maakt men bij privé-universiteiten zoals Keio, Wazeda en vooral Sophia.

Wil men wel naar Japan gaan maar er niet studeren is er het trainingsprogramma van de E.G.

Dit programma is een combinatie van taalcursussen en stages in Japanse bedrijven. Wel is vereist dat men minimum twee jaar beroepservaring heeft in een exportgericht bedrijf.

- Problemen van buitenlandse studenten in Japan

Het grootste probleem is ongetwijfeld de taalbarrière. Zonder een grondige kennis van het Japans kan men weinig beginnen in Japan. Slechts heel weinig Japanners spreken goed Engels. Dit geldt eveneens voor de meeste professoren aan de Japanse universiteiten. Bovendien hebben de grote universiteiten geen Engelstalig programma en krijgt men enkel toegang tot de "master's course" indien men slaagt in een ingangsexamen dat afgenomen wordt in het Japans. De zes maanden taalcursus in het Monbushó programma volstaan hiervoor niet! Men dient zich dus in te schrijven als "research-student". Dit betekent dat men de lessen mag volgen en de bibliotheek kan gebruiken. In de praktijk komt het er evenwel op neer dat men grotendeels aan zijn lot overgelaten wordt. De begeleiding door de meeste professoren is uiterst summier. Wel krijgt men een Japanse student toegewezen als "tutor" maar de kwaliteit van deze "tutors" is nogal wisselvallig.

Het is daarom aan te raden minimaal drie à vier jaar in Japan te blijven. De eerste achttien maanden dient men zich intensief voor te bereiden op het ingangsexamen van de betrokken universiteit en op het verwerven van een basiskennis van de Japanse taal. Slaagt men in het ingangsexamen en de daaropvolgende testen, dan kan men na twee jaar studie een diploma verwerven. Het is evenwel noodzakelijk om verder Japanse taalles te volgen. Met hun economische macht is immers ook het taalchauvinisme van de Japanners gegroeid. Steeds meer overheidsinstanties en bedrijven staan er tegenwoordig op om in het Japans hun zaken af te handelen.

Men moet er zich eveneens bij neerleggen dat men als research student weinig juridisch werk kan verrichten. Er bestaan weinig Engelstalige werken over Japans recht. Bovendien is die literatuur uitermate verspreid en vaak van middelmatige kwaliteit.

Dit klinkt allemaal erg schrikwekkend. Het is echter essentieel te beseffen dat studeren in Japan niet te vergelijken valt met studies in Europa of de V.S. Indien men niet bereid is zich voor lange tijd te engageren loopt men het grote risico gefrustreerd terug te komen.

- *Europese ondervertegenwoordiging*

In Tokyo ontmoet men zelden Europese studenten. De grote meerderheid der niet-Aziatische studenten is afkomstig uit de V.S., Canada of Australië. In deze landen voorzien veel rechtsfaculteiten in complementaire programma's die voorbereiden op verdere studies in Japan (bv. Harvard, Michigan, Washington). Dergelijke programma's maken het mogelijk een basiskennis te verwerven van het Japans recht, de taal en de geschiedenis. In België is zo'n systeem jammer genoeg onbekend. Mede hierdoor blijft Japan voor de Europese student een exotisch land vol samurai en geisha's. Een dergelijke onwetendheid heeft echter zijn economische prijs. Zonder een grondige kennis van het land en de taal wordt het steeds moeilijker om in Japan zaken te doen. De Amerikaanse bedrijven beseffen dit hoe langer hoe meer. Hierdoor verwerven ze een belangrijk voordeel t.o.v. hun Europese concurrenten. Willen we hierin verandering brengen is het absoluut noodzakelijk dat de leden van de (Leuvense) rechtsfaculteit, zowel individueel als collectief, meer aandacht schenken aan "le défi japonais".

Philippe De Baere